

Kapitali 10. NAKORSAT EQQARTUUSIVEQARFINNUT IKIUUTTARNE-RAT

Pisariaqartitsineq naapertorlugu suliani eqqartuussiveqarnikkut peqqinnissakkullu naliliivigisassani, Nunatsinni Nakorsaaneqarfik oqartussanut ikiuuttarpoq. Tamatuma saniatigut apeqqutinik eqqartuussiveqarnermut peqqinnissaqarfimmullu tunngasunik nakorsanik siunnersuillunilu ilitsersuisarpoq.

Eqqartuussiveqarnermut tunngatillugu inunnik misissuisarneq, aqqusinermi angallannermut ataataarsiuinernullu atatillugu aaviisarneq toqusunillu misissuisarneq sinerissami peqqissaaviit nakorsaannit isumagineqartarput. Toqusut ammarlugit misissugassat Danmarkimit aggersakkanit eqqartuussivinnut politeeqarnermullu atatillugu misissuisartunit suliarineqartarput. Peqqarniserfigineqarsimasut pinngitsaalillugillu atoqatigineqarsimasut sinerissami peqqissaaveqarfinni nakorsanit misissorineqartarput.

Toqussutaasimasup suunerata nalunaarnissaanut atugassatut toqusut uppersaataat attestit tamarmik Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut nassiuineqartarput. Pisariaqarpat paasisutissat tamakkiisut nalunaarsimanissaat anguniarlugu, Danmarkimi Peqqinnissakkut Nakkutilliisoqarfimmut kisitsisit suliarineqarnissaanut nassiuinnagit, toqusimasut uppersaataat attestii iluarsineqarsinnaapput.

2010-mi inuit 22-t ajunaarnikkut toqquteqarput. Toqumik kinguneqartumik ajunaartarnerit amerlasuut kinngu-soqarneranik allamilluunniit angallammi ajutoornermik kinguneqartumik pisarput.

Ukiup siulianut (taamani 63-sunut) sanilliullugu imminortut 2010-mi amerlerialaarput. Amerlassutsilli ikit-tunnguupput, ukiumiillu ukiumut taamaattut annertuumik allannguuteqartarsinnaasarlutik. Imminortartut amerlassusaat kinguliani takussuserneqarput. Angutilli inuusukaat 25-t inorlugit ukiullit akornanni 17-it imminorput, arnani 11-iullutik. Taamaalliluni imminortut amerlassusaasa katinneqarneranni inuusukaat imminortut 44,4 %-iupput. Taakkua europami innuttaasut ukiuinut agguataarinernut annertuumik nikingassuteqarput, Europami pingaartumik pisoqasaajunerusut isumatsannertik pissutigalugu imminortarmata. Taamaalliluni Kalaallit Nunaanni imminortarnerit angutini inuusukaani akulikinnerusarpoq.

2010-imi toqusut allattorsimaffii, aammalu suussusersineri Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup pissarsiarisimasai Danmark-imit Peqqinnissakkut Nakkutilliisoqarfimmit assigiinngissusai annertuumik nikingangaatsiarput. Tamannalu maanngaanniit aqqiiviginiarneqarpoq.

2010-imi Nunatsinni Nakorsaaneqarfik kørekortinut tunngassuteqartunik suliassanik marlunnik, ataataarsiuinermilu aalajangikkanik 68-nik suliaqarpoq Retslægerådimmullu aqaneq-marlunnik nassiuineqartunik.

Takussutissiaq 24	Peqquteqanngitsumik toqusut tamarmiusut procentinngortinneqarnerat											
	2001 - 05		2006		2007		2008		2009		2010	
	*Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%
Ajunaarnerit	35	8	29	6	34	7,3	20	4,6	25	5,6	22	4,3
Imminornerit	50	11	58	13	39	8,4	36	8,2	40	9,0	63	12,5
Toqutsinerit	8	2	8	2	9	2,0	6	1,4	7	1,6	6	1,2
Katillugit	92	20	95	21	82	17,7	62	14,1	72	16,2	91	18,0
Ukiumut toqusut katinnerat	457		448		465		440		444		506	

Kisitsisit Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmi toqusimasut uppersaataat tunngavigalugit pissarsiaapput.

* Ukiunut tallimanut agguaqatigiissillugit.

Takussutissiaq 25	Kalaallit Nunaanni inuit 100.000-inut naatsorsorlugit ukiumut toqusartut amerlassusiat							
	Ukiog	1996 - 2000	2001 - 2005	2006	2007	2008	2009	2010
Amerlassutsit		15	13	14	16	11	12	11

Takussutissiaq 26	Kalaallit Nunaanni inuit 100.000-inut naatsorsorlugit ukiumut imminortartut amerlassusiat							
	Ukiog	1996 - 2000	2001 - 2005	2006	2007	2008	2009	2010
Amerlassutsit		95	88	102	69	64	71	112

Takussutissiaq 27	2009-mi imminortarnermi periaasiusartut suaassutsinut ukioqassutsinullu naatsorsorlugit													
	0 - 14		15 - 24		25 - 34		35 - 44		45 - 54		55 +		Katillugit	
	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
Aallaalluni	0	0	2	2	0	0	1	0	3	0	0	0	6	2
Qimilluni	0	1	14	7	6	1	7	4	4	4	1	1	33	17
Ipitilluni	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Nakkakattarluni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Allatut	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	3
Katillugit	0	1	17	10	7	2	8	4	7	4	1	2	41	22

Takussutissiaq 28	Naartuersinnissamat akuersissutit tunniunneqartut amerlassusaat												
	Ukioqassuseq ♂			Katillugit ♂	Ukioqassuseq ♀			Katillugit ♀	Tamakkerlugit ♂+♀	Anaanaasup ukiui			Retslægerádet
	<1	1 - 4	5 >		<1	1 - 4	5 >			14 - 24	25 - 34	35 >	
Nanortalik	4			4				4	4				
Qaqortoq	4			4	2		2	6	3	2	1		
Narsaq					1		1	1	1				*1
Paamiut	1			1				1	1				*1
Nuuk	2			2	3	1	4	6	2	1	2		*1
Maniitsoq	3			3	2		2	5	2	3			
Sisimiut					2	1	3	3	2	1			
Aasiaat	10	1		11				11	7	2	1		*3
Ilulissat	3			3	4		5	8	7	0	1		
Qeqertarsuaq	2			2				2	2				
Uummannaq					1	2	3	3	3				*1
Upernavik	1			1	1		1	2	2				
Qaanaaq	1			1	1		1	2	2				
Tasiilaq	6	3		9	5		5	14	11	2			*5
Katillugit	37	4	0	41	22	4	27	68	49	11	5		*12

* Retslægerádimiit nalinereqassapput, naalungiarsuk 2800 g inorlugit oqimaassuseqarpat.